

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
III kadencja
Komisja Rodziny
ROD-020-3-2001

Druk nr 2844
Warszawa, 28 marca 2001 r.

Pan
Maciej Płażyński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 29 ust. 2 regulaminu Sejmu, Komisja Rodziny wnosi projekt ustawy:

- o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji.

Do reprezentowania Komisji w toku prac parlamentarnych upoważniony został poseł Antoni Szymański.

Przewodniczący Komisji

(-) Antoni Szymański

Ustawa

z dnia 2001

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji**Art.1**

W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532 oraz z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 852, Nr 122, poz. 1322) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 579 skreśla się wyrazy „oraz odebranie dziecka”;
- 2) skreśla się art. 580;
- 3) w części pierwszej w księdze drugiej w tytule II w dziale II po rozdziale 3 dodaje się rozdział 4 w brzmieniu:

„Rozdział 4.

Sprawy o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.

Art. 605¹. Sędem wyłącznie właściwym w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką jest sąd miejsca pobytu tej osoby, a jeżeli miejsce pobytu nie jest znane - sąd rejonowy dla m.st. Warszawy.

Art. 605². Prokuratorowi doręcza się odpis wniosku i zawiadamia się go o terminach rozprawy.

Art.605³. Art.472 stosuje się odpowiednio.

Art.605⁴. § 1. W czasie trwania postępowania o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką nie można rozstrzygać w przedmiocie władzy rodzicielskiej lub opieki nad tą osobą. Postępowanie w tych sprawach ulega z urzędu zawieszeniu z chwilą wszczęcia postępowania o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.

§ 2. Po zakończeniu postępowania o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką zawieszono postępowanie podejmuje się z mocy prawa.

Art.605⁵. Sąd powinien dążyć do wydania orzeczenia co do istoty sprawy w terminie miesiąca od daty złożenia wniosku.

Art.605⁶. Jeżeli miejsce pobytu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką nie jest znane, sąd przeprowadzi stosowne dochodzenie w celu ustalenia jej miejsca pobytu. W szczególności sąd może zażądać ustalenia miejsca jej pobytu przez Policję.

Art.605⁷. § 1. Orzeczenie co do istoty sprawy może być wydane tylko po przeprowadzeniu rozprawy.

§ 2. Przed wydaniem orzeczenia co do istoty sprawy sąd wysłucha osobę podlegającą władzy rodzicielskiej lub pozostającą pod opieką, chyba że porozumienie z nią jest niemożliwe lub napotyka trudne do przewyciężenia przeszkody.

Art.605⁸. § 1. Postanowienie o odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką jest skuteczne i wykonalne z chwilą jego ogłoszenia, a gdy ogłoszenia nie było, z chwilą jego wydania.

§ 2. W postanowieniu, o którym mowa w § 1, sąd określa termin, w jakim zobowiązany powinien oddać uprawnionemu osobę podlegającą władzy rodzicielskiej lub pozostającą pod opieką.

Art.605⁹. § 1. Jeżeli zobowiązany do oddania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką nie zastosuje się do postanowienia, o którym mowa w art.605⁸, sąd, na wniosek uprawnionego, zleci kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie tej osoby. Sąd może również nakazać aresztowanie zobowiązanego na czas nie przekraczający 30 dni. Sąd

uchyli areszt jeżeli zobowiązany wyda osobę podlegającą władzy rodzicielskiej lub pozostającą pod opieką. 3

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie aresztu przysługuje zażalenie.

Art.605¹⁰. W razie potrzeby sąd zwraca się o przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką przez kuratora działającego w sądzie, w którego okręgu osoba ta faktycznie przebywa.

Art.605¹¹. Kurator jest uprawniony do odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką od każdej osoby, u której ona się znajduje.

Art.605¹². Przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką i oddanie jej uprawnionemu może nastąpić tylko w obecności uprawnionego albo osoby lub przedstawiciela instytucji przez niego upoważnionej. Jeżeli żadna z tych osób nie stawi się w terminie wyznaczonym przez kuratora, czynność nie będzie dokonana.

Art.605¹³. § 1. Jeżeli przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką napotyka przeszkody na skutek ukrycia tej osoby lub na skutek innej czynności przedsięwziętej w celu udaremnienia wykonania orzeczenia, kurator zawiadomi właściwego prokuratora.

§ 2. W wypadku trudności w ustaleniu miejsca pobytu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką sąd na wniosek kuratora może zażądać ustalenia miejsca jej pobytu przez Policję.

Art.605¹⁴. Na żądanie kuratora Policja jest zobowiązana do udzielenia mu pomocy przy czynnościach związanych z przymusowym odebraniem osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.

Art.605¹⁵. Przy odbieraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką kurator powinien zachować szczególną ostrożność i uczynić wszystko, aby dobro tej osoby nie zostało naruszone, a zwłaszcza aby nie doznała ona krzywdy fizycznej lub moralnej. W razie potrzeby kurator może zażądać pomocy organu pomocy społecznej lub innej powołanej do tego instytucji.

4

Art.605¹⁶. Przepisy art.605⁹ – 605¹⁵ stosuje się odpowiednio do wykonania orzeczenia o umieszczeniu małoletniego w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub w rodzinie zastępczej, jeżeli dobro małoletniego przemawia za niezwłoczną zmianą jego środowiska wychowawczego.”;

4) w Części drugiej w księdze drugiej w tytule III skreśla się Dział VI;

Art. 2

W ustawie z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 31, poz.215, z 1991 r. Nr 22, poz.93, z 1994 r. Nr 79 poz.362, z 1996 r. Nr 34, poz.146 i Nr 43, poz.189, z 1997 r. Nr 41, poz.255 i Nr 106, poz.678 oraz z 2000 r. Nr 12, poz.136 i Nr 48, poz.554) w art.10 w pkt 4 wyraz „oraz” zastępuje się przecinkiem i po wyrazach „o przysposobienie dziecka,” dodaje się wyrazy „o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką”.

Art.3

W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 133, poz.882, z 1999 r. Nr 110, poz.1255 oraz z 2000 r. Nr 48, poz.554) skreśla się art.52.

Art.4

Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie

Przedstawiony projekt nowelizacji ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw dotyczy postępowania sądowego zmierzającego do odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką (najczęściej dziecka) od osoby nieuprawnionej. Obecny stan prawny w tym zakresie jest niezadowolający z uwagi na nadmierny formalizm, który prowadzi do przewlekłości postępowania. Aby odebrać dziecko od osoby nieuprawnionej należy bowiem w pierwszym rzędzie uzyskać postanowienie sądu wydawane po przeprowadzeniu postępowania w trybie nieprocesowym. Dopiero wówczas można takie orzeczenie skierować na drogę egzekucji, przy czym jest to procedura długotrwała polegająca najczęściej na przymuszaniu osoby zobowiązanej do wydania dziecka za pomocą zagrożenia grzywną z zamianą na areszt. Jednocześnie obowiązek uiszczenia zaliczki na koszty ewentualnego pobytu zobowiązanego w areszcie spoczywa na osobie pragnącej odebrać dziecko. Czyni to całą procedurę mało skuteczną i pozwala osobie zobowiązanej do wydania dziecka na uchylanie się od wykonania orzeczenia, co w konsekwencji podważa prestiż i powagę prawomocnych orzeczeń sądowych.

Celem przedstawionego projektu jest zatem uproszczenie postępowania i przyspieszenie momentu powrotu dziecka do osoby uprawnionej do opieki nad nim. Podstawę materialnoprawną wniosku o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką stanowią przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (art.100). Zgodnie z projektem sądem właściwym do rozpoznania sprawy byłby sąd miejsca pobytu tej osoby, a w razie gdy miejsce pobytu nie jest znane sąd rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy. W celu przyspieszenia postępowania wprowadza się możliwość doręczania pism i wezwań oraz dokonywania zawiadomień w sposób uproszczony (art.605³), znany z postępowania w sprawach pracowniczych, oraz nakaz dążenia do wydania orzeczenia co do istoty sprawy w terminie miesiąca od daty wpływu wniosku (art.605⁵). Jednocześnie, aby zagwarantować uczestnikom postępowania możliwość przedstawienia swoich racji oraz obrony ich praw przewiduje się, że wydanie orzeczenia co do istoty sprawy musi zostać poprzedzone przeprowadzeniem rozprawy. Dla uwzględnienia wymogów określonych treścią art.48 ust.1 i art.72 ust.3 Konstytucji RP przewidziano także przed wydaniem rozstrzygnięcia wysłuchanie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką (art.605⁷), chyba że byłoby to niemożliwe z uwagi np. na wiek tej osoby lub stopień jej rozwoju bądź gdyby z powodu np. ukrycia jej napotkało na trudne do przezwyciężenia przeszkody.

Zgodnie z projektem orzeczenie o odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką byłoby skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia. Decyzję o

ewentualnym wstrzymaniu wykonania takiego postanowienia, w razie zaistnienia szczególnych okoliczności, zgodnie z art. 521 § 2 kodeksu postępowania cywilnego, podejmowałby sąd, który wydał postanowienie.

Osoba zobowiązana do wydania dziecka winna oddać je osobie uprawnionej w terminie określonym w postanowieniu sądu. W razie niedochowania tego terminu sąd, na wniosek uprawnionego, zarządziłby przymusowe odebranie dziecka przez kuratora sądowego. Obecnie orzeczenia o odebraniu dziecka wykonują komornicy. Najczęściej nie posiadają oni przygotowania pedagogicznego bądź psychologicznego, pozwalającego na przeprowadzenie tej czynności w sposób jak najmniej negatywnie oddziałujący na dziecko. Celowym zatem jest powierzenie czynności związanych z przymusowym odebraniem dziecka, działającemu przy sądzie rodzinnym, kuratorowi, dysponującym odpowiednim przygotowaniem merytorycznym. Warto w tym miejscu podkreślić, że również w obecnym stanie prawnym, na podstawie art. 1095¹ kodeksu postępowania cywilnego i wydanego w oparciu o ten przepis rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 grudnia 1976 r. w sprawie szczególnego trybu wykonywania orzeczeń sądowych o umieszczeniu małoletniego w placówce opiekuńczo-wychowawczej (Dz. U. Nr 38, poz. 224), kuratorzy rodzinni wykonują orzeczenia związane z koniecznością odebrania dziecka, jeżeli istnieje konieczność niezwłocznej zmiany jego sytuacji wychowawczej. Jednocześnie zauważyć należy, że dotychczasowe umieszczenie przepisów regulujących postępowanie w sprawach o odebranie osoby w części Kodeksu postępowania cywilnego poświęconej egzekucji formalnie zrównywało te sprawy ze sprawami dotyczącymi np. egzekucji orzeczenia o wydaniu rzeczy, co z uwagi na fakt, że postępowanie odnosi się do osób, wydaje się co najmniej niefortunne.

Zlecając przymusowe odebranie osoby sąd może również nakazać aresztowanie osoby zobowiązanej do jej oddania na czas nie przekraczający 30 dni. Przepis ten znajdzie zastosowanie w szczególności w sytuacjach, w których osoby zobowiązane ukrywają dziecko i ze złej woli uniemożliwiają wykonanie orzeczenia. Aresztowanie podlegać będzie wykonaniu przy odpowiednim zastosowaniu przepisów Kodeksu postępowania karnego (zgodnie z art. 163 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego). Na postanowienie w przedmiocie aresztu przysługiwać będzie zażalenie. W razie wydania osoby natomiast areszt zostanie uchylony.

W celu zagwarantowania sprawności i skuteczności postępowania przewidziano możliwość zwrócenia się do Policji o ustalenie miejsca pobytu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką (art. 605⁶ i art. 605¹³ § 2). Ma to duże znaczenie w częstych w tego typu sprawach przypadkach ukrywania dziecka. W razie potrzeby, np. gdy osoba zobowiązana zmieni miejsce pobytu dziecka w trakcie postępowania, po ustaleniu tego

7

miejsca, sąd będzie również mógł zwrócić się w drodze pomocy prawnej o przeprowadzenie czynności związanych z odebraniem dziecka przez kuratora działającego w sądzie, w którego okręgu ono faktycznie przebywa (art.605¹⁰).

Jako dodatkową gwarancję prawidłowości postępowania przewidziano obowiązek doręczania prokuratorowi odpisu wniosku i zawiadamiania go o terminach rozprawy oraz powiadamiania o przeszkodach napotkanych w wykonaniu orzeczenia np. w razie ukrycia dziecka (art.605¹³ § 1). Dla ochrony dobra osoby odbieranej kurator będzie winien zachować szczególną ostrożność, a w razie potrzeby będzie mógł zażądać pomocy organu pomocy społecznej lub innej właściwej instytucji, np. powiatowego centrum pomocy rodzinie.

Przepisy regulujące tryb wykonania orzeczeń zobowiązujących do wydania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką stosowałyby się również odpowiednio do wykonania orzeczenia o umieszczeniu małoletniego w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub w rodzinie zastępczej – wyłącznie jednak w przypadku, gdy dobro dziecka wymaga niezwłocznej zmiany jego środowiska wychowawczego, np. w razie stwierdzonych w nim przejawów patologii, znęcania nad dzieckiem etc.

Przewidziana w art.2 projektu zmiana w ustawie z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 31, poz.215, z 1991 r. Nr 22, poz.93, z 1994 r. Nr 79 poz.362, z 1996 r. Nr 34, poz.146 i Nr 43, poz.189, z 1997 r. Nr 41, poz.255 i Nr 106, poz.678 oraz z 2000 r. Nr 12, poz.136 i Nr 48, poz.554) jest wyrazem założenia, że osoba dochodząca przywrócenia stanu zgodnego z prawem nie powinna być obciążona koniecznością wniesienia opłaty od wniosku. Obowiązek uiszczenia tych kosztów nakładał będzie natomiast sąd w orzeczeniu kończącym postępowanie przy zastosowaniu reguł określonych w art.11 cyt. ustawy. Zmiana w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 133, poz.882, z 1999 r. Nr 110, poz.1255 oraz z 2000 r. Nr 48, poz.554) jest z kolei skutkiem powierzenia czynności związanych z odebraniem osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką kuratorowi sądowemu

Przyjęcie ustawy nie spowoduje skutków finansowych dla budżetu Państwa w rozumieniu przepisów ustawy o finansach publicznych, z uwagi na fakt, że również obecnie obowiązujące przepisy przewidują prowadzenie postępowania w sprawach o odebranie osoby przez sąd.

Zakres przedmiotowy przedstawianego projektu nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Warszawa, dnia 20 kwietnia 2001 r.

Pan
Maciej Płażyński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

**w sprawie zgodności komisijnego projektu ustawy o zmianie ustawy -
Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach
cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji z prawem Unii
Europejskiej**

Na podstawie art. 31 ust. 7 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. - Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. z 1998 r. Nr 44, poz. 618 z późn. zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projektowana zmiana ustaw - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji ma na celu ma na celu szczegółową regulację postępowania sądowego w sprawach odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką od osoby nieuprawnionej.

2. Stan prawa wspólnotowego materii objętej projektem

Prawo wspólnotowe nie reguluje materii objętej proponowaną zmianą ustawy.

3. Układ Europejski

Żadne z postanowień Układu ustanawiającego stowarzyszenie Polski ze Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi (Układ Europejski) nie dotyczy materii objętej zakresem omawianego projektu.

4. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa wspólnotowego i postanowień Układu Europejskiego

Zakres przedmiotowy proponowanych zmian w ustawie o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji nie jest objęty przepisami prawa wspólnotowego ani postanowieniami Układu Europejskiego.

5. Konkluzje:

Zakres przedmiotowy opiniowanego projektu ustawy nie jest objęty zakresem prawa wspólnotowego i obowiązkiem dostosowawczym wynikającym z Układu Europejskiego.

Opracował: Zespół Integracji Europejskiej

Akceptował: Dyrektor Biura Studiów i Ekspertyz

Wiesław Staśkiewicz

Deskryptory bazy Rex: Unia Europejska, postępowanie cywilne, egzekucja

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Skierowano do druku 30 kwietnia 2001 r.

Cena - 0,572t + 22% VAT

